

Kindveiligheids- rapport 2020

voor onze projecten in België

Samen bouwen aan
een cultuur van vertrouwen
voor de veiligheid van kinderen

**SOS
KINDERDORPEN**

1 Waarom een kindveiligheidsrapport?

Inhoud

1. Waarom een kindveiligheidsrapport?

- A. Ons groeitraject naar een doortastend kindveiligheidsbeleid
- B. Wat je van dit rapport kan verwachten
- C. Geweld tegen kinderen: een fenomeen met veel gezichten

2. Drie sleutels tot een veilige omgeving voor kinderen

- A. Een cultuur van vertrouwen
- B. Een doorleefd en participatief veiligheidsbeleid
- C. Kwaliteitsvolle zorg

3. Stand van zaken 2020

4. Inbreuken tegen de veiligheid van kinderen

5. Actieplan 2021

A. Ons groeitraject naar een doortastend kindveiligheidsbeleid

Het eerste dat wij kinderen in onze zorg moeten kunnen bieden, is veiligheid. Onder onze zorg moeten ze maximaal beschermd zijn tegen geweld, zowel binnen onze projecten als daarbuiten. En gaandeweg willen we hen ook de zorg, kennis en vaardigheden aanreiken om zelf weerbaar en sterk te zijn, om risico's goed in te schatten, om voor zichzelf op te komen en hulp in te roepen waar nodig.

Onze jarenlange ervaring in België en wereldwijd leert ons dat een open cultuur van vertrouwen daarbij heel belangrijk is. Een klimaat waar zowel kinderen als volwassenen zich voldoende veilig en sterk voelen om te praten als de veiligheid van kinderen in het gedrang komt.

Dit rapport is een belangrijke stap in die richting. Onze internationale federatie, SOS Children's Villages International, publiceert al een aantal jaar haar *'Child Safeguarding Annual Report'*. Vanuit SOS Kinderdorpen België publiceren we voor het eerst een eigen kindveiligheidsrapport, nadat het al een aantal jaar hoog op onze agenda staat. We praten open over onze vooruitgang in het implementeren van ons kindveiligheidsbeleid. We tonen transparant waar en hoe de veiligheid van kinderen in onze zorg toch in het gedrang komt, ondanks onze inspanningen. En bovenal: we leren uit die incidenten hoe we ons veiligheidsbeleid rond kinderen nog kunnen versterken.

We zullen in ons werk altijd geconfronteerd worden met kinderen die geweld en verwaarlozing meemaakten. We zullen er altijd over moeten waken dat geweld zich niet verder zet, niet bij ons en niet in de bredere context van de kinderen. En we zullen altijd moeten zorgen dat we aangepaste zorg bieden aan kinderen en families met kwetsuren uit het verleden. Adequaat reageren als een incident zich voordoet, met gepaste begeleiding van zowel slachtoffer als vermeende dader, is belangrijk, maar nog niet voldoende. **We engageren ons daarom om ook de komende jaren proactief te blijven werken aan een doortastend kindveiligheidsbeleid. Het actieplan 2021 tekent daarbij het eerstvolgende traject van deze reis uit.**

B. Wat je van dit rapport kan verwachten

Zolang we met kinderen werken, zal er in en rond onze projecten een risico bestaan dat kinderen geconfronteerd worden met geweld. Dit rapport maakt deel uit van onze inspanningen om dat **risico zo klein mogelijk te maken**. Door een veilige omgeving te creëren enerzijds, anderzijds door kinderen kwaliteitsvolle zorg, kennis en vaardigheden aan te reiken om hun weerbaarheid te vergroten. En als er toch iets gebeurt, helpt dit rapport ons om **onze reactie daarop te verbeteren**, altijd met het belang van de betrokken kinderen voorop.

Daartoe maken we melding van alle incidenten die zich in 2020 voordeden in onze projecten in België. Dat gaat over geweld tussen kinderen onderling, geweld van volwassenen naar kinderen toe en van kinderen naar volwassenen toe. Door mensen van binnen of buiten de organisatie. Kleinere incidenten en ernstige.

Samengevat: dit rapport gaat over alles wat wij als organisatie doen en nog willen doen om te voorkomen dat de veiligheid van kinderen in het gedrang komt. En over alle inzichten die we gaandeweg over dit complexe thema verwerven.

Daarmee zetten we een belangrijk stap in de richting van ons hoofddoel inzake kindveiligheid: **een open cultuur van vertrouwen garanderen**. Want als we willen dat we doorheen onze organisatie in veiligheid en vertrouwen kunnen praten over twijfels, vermoedens en waarnemingen, dan moeten we zelf als organisatie het goede voorbeeld geven.

C. Geweld tegen kinderen: een fenomeen met veel gezichten*

Geweld tegen kinderen toont zich in diverse vormen. Ze kan kinderen opgedrongen worden door zowel volwassenen als andere kinderen of jongeren.

- **Fysiek geweld:** alle vormen van intentioneel lichamelijk geweld tegen kinderen, zoals slaan, schoppen, bijten, knijpen, krabben, het toebrengen van brandwonden of een kind bewust laten vallen.
- **Emotioneel geweld:** ook gekend als psychologisch geweld, wat zich kan uiten door uitschelden, kleineren, vernederen, bedreigen, chanteren, afwijzen, pesten, verwerpen... Ook de schending van de privacy van kinderen kan hieronder vallen.
- **Verwaarlozing:** wanneer er niet voldaan wordt aan de fundamentele behoeftes van kinderen zoals degelijke voeding, menswaardige levensomstandigheden, liefdevolle aandacht, supervisie, onderwijs, medische zorg en respect voor fundamentele rechten van kinderen.
- **Seksueel misbruik:** als een kind seksuele handelingen opgedrongen wordt. Door het lichamelijke of relationele overwicht, de emotionele druk, of door dwang en geweld kan het kind die handelingen niet weigeren.

* In lijn met de gangbare definities bij Kind en Gezin zoals beschreven op www.kindengezin.be/veiligheid/kindermishandeling/

2 Drie sleutels tot een veilige omgeving voor kinderen

In het bouwen aan een omgeving waarin kinderen zich veilig voelen en ook veilig zijn, identificeren we drie belangrijke factoren: cultuur, een doorleefd en participatief veiligheidsbeleid en de kwaliteit van onze projecten.

A. Een cultuur van vertrouwen

We vinden het als organisatie bijzonder belangrijk om te blijven leren over de oorzaken van geweld tegen kinderen en over de beste manier om hier op te reageren. Op het eerste zicht zou je kunnen denken dat dit eigenlijk een heel eenvoudige kwestie is. Iedere vorm van geweld tegen kinderen is onaanvaardbaar. Punt. En dat is ook zo. Toch is het in de praktijk vaak minder eenduidig.

Een voorbeeld: Eén van onze begeleiders weet niet goed wat hij moet denken van een paar blauwe plekken bij een kind, na een weekend thuis bij de biologische familie. *“Moet ik daar nu een melding van maken? Maar ik wil de ouders ook niet onterecht beschuldigen. Misschien is de jongen gewoon gevallen? Schend ik daarmee hun vertrouwen? En als er toch agressie was, zullen de kinderen dan nog wel op bezoek mogen gaan? Het doet hen toch ook zichtbaar deugd telkens ze naar huis zijn kunnen gaan.”*

Allemaal terechte vragen die in het hoofd van een begeleider kunnen omgaan als hij iets verontrustend vaststelt. En allemaal drempels die ervoor kunnen zorgen dat de begeleider geen beslissing neemt, afwacht, tot het te lang geleden is om er nog op terug te komen.

Waar wij toe willen komen, is dat iedereen uit de omgeving van de kinderen dit soort twijfels en onafgemaakte gedachten **durft uitspreken. Zonder oordeel.** Zonder te denken in termen van dader en slachtoffer. Zonder te denken aan mogelijke consequenties voor zichzelf of voor anderen. **Puur in functie van het belang van het kind,** zo objectief mogelijk melden wat je hebt gezien of gehoord, met aandacht voor mogelijks verschillende interpretaties van de gebeurtenissen. Zodat signalen als deze niet ongemerkt voorbij gaan. Maar een aanleiding zijn om het gesprek aan te gaan en gepast te reageren. Zodat, als

Een open cultuur van vertrouwen, dat betekent...

- Dat elk vermoeden, elke twijfel en elke waarneming met betrekking tot de veiligheid van kinderen open besproken kan worden, tussen alle betrokken partijen.
- Dat we proactief gelegenheden creëren om uitdrukking te geven aan twijfels en vermoedens.
- Dat we elke vorm van geweld tegen kinderen erkennen en durven benoemen, zonder taboe.
- Dat we iedere melding ernstig nemen en (laten) onderzoeken, zonder voorbarige conclusies over waarheid of schuld, over slachtoffer en dader.
- Dat kinderen en jongeren zich voldoende veilig voelen om erover te praten wanneer één van hun grenzen overschreden werd, door gelijk wie en ook al is het maar een beetje.
- Dat de veiligheid van kinderen beschouwd wordt als een gedeelde verantwoordelijkheid.
- Dat we, als het om kinderen of jongeren gaat, voorbij het gedrag kijken en op zoek gaan naar de oorzaken van gedrag.
- Dat er ruimte is om te leren uit zaken die niet goed liepen en deze in de begeleiding ook recht te zetten.

er geweld is, er onmiddellijk erkenning voor slachtoffers komt en we er in de begeleiding mee aan de slag kunnen.

Dat vraagt een zeer groot vertrouwen tussen alle betrokkenen. Het vraagt een groot gevoel van veiligheid, waarin mensen de kracht vinden om ook te praten over gebeurtenissen waar in onze samenleving nog veel taboe rond bestaat.

Nog een voorbeeld: In één van onze opvanghuizen stelt een kleuter seksueel imiterend gedrag naar een andere kleuter toe. Spelenderwijs en met kleren aan, maar toch vrij expliciet. *“Is dat dan grensoverschrijdend gedrag? Past dit gedrag gewoon bij de leeftijd? Of imiteert ze iets waar ze getuige is van geweest? Iets dat ze zelf heeft meegemaakt? Moet ik dat melden? Erover praten met mama en papa? Maar hoe vertel ik zoiets zonder dat mama en papa vertrouwen verliezen in ons? Want dit gebeurde wel onder ons toezicht. Hadden wij dan sneller moeten ingrijpen?”*

Opnieuw terechte afwegingen van een begeleider. En het vraagt veel moed en openheid om te durven praten over seksualiteit, zeker met zo'n jonge kinderen. Als er te veel drempels zijn, bestaat de kans dat de begeleider in kwestie de gelegenheid laat voorbijgaan om te zoeken naar de oorsprong van dit gedrag. Als we, daarentegen, zorgvuldig met dit soort signalen omspringen, kan het ons helpen om in de begeleiding met de kinderen en de ouders **de oorzaken van het gedrag te begrijpen en eventuele gebeurtenissen uit het verleden te verwerken.** Net zo goed kan het zijn dat dit gedrag zich nooit meer voordoet, dat de kleuter iets nadeed wat het hoorde op school of per ongeluk zag op tv, zonder meer. En die conclusie is prima.

Dat gevoel van veiligheid, om te durven benoemen wat je ziet, hoort of voelt, zonder oordeel, zonder angst voor consequenties, is de cultuur die we in en rond al onze projecten willen opbouwen.

B. Een doorleefd en participatief veiligheidsbeleid

Een beleid hebben op zich is niet voldoende. **Dat beleid moet ook gekend zijn, evolueren en nageleefd worden** doorheen alle geledingen van je organisatie. Te beginnen bij het leiderschap van de organisatie tot en met de kinderen zelf, langs begeleiders, vrijwilligers, administratieve medewerkers en onderhoudspersoneel. Mensen die getuige waren of een vermoeden hebben van geweld, weten wat ze moeten en kunnen doen en durven die stap ook zetten. Hetzelfde geldt voor slachtoffers. Het leiderschap neemt z'n verantwoordelijkheid op en zorgt dat iedereen handelt conform de vooropgestelde richtlijnen en procedures.

Daarbij is het belangrijk om **niet voorbij te gaan aan wat de kinderen zelf ervaren.** Waar en in welke situaties voelen zij zich veilig en onveilig binnen een organisatie? Wat hebben zij nodig om grenzen aan te geven? Om te durven melding maken als deze werden overschreden?

C. Kwaliteitsvolle projecten

Een open cultuur en een geïmplementeerd veiligheidsbeleid zijn belangrijke elementen, tegelijkertijd moeten we ook nog breder durven kijken. **De veiligheid van kinderen in onze projecten is heel nauw verbonden met de kwaliteit van die projecten.** Hoe beter de kwaliteit van de zorg, hoe kleiner het risico dat geweld er kan binnensluipen. Omgekeerd kunnen herhaalde incidenten van geweld tegen kinderen ook een indicatie zijn van tekortkomingen in de kwaliteit van een project.

Duidelijke kwaliteitsstandaarden, gebaseerd op een heldere pedagogische visie, alsook een objectief evaluatiesysteem zijn daarbij belangrijke tools. Gekwalificeerde medewerkers die regelmatig bijscholing en opleidingen volgen, intervisie tussen de verschillende teams en degelijke werkomstandigheden evenzeer.

Met als einddoel dat ieder kind in onze zorg of begeleiding kan rekenen op **betrouwbare volwassenen, die op een positieve en warme manier beantwoorden aan de behoeften van de kinderen.** Met extra aandacht voor gelijke ontwikkelingskansen, positief ouderschap, trauma-sensitieve zorg en veiligheid.

3 Stand van zaken 2020

Omdat het de eerste keer is dat we vanuit SOS Kinderdorpen België dit rapport uitbrengen, maken we hier een stand van zaken op zoals die vandaag is. De volgende edities zullen de voortgang tegen onderstaande status als referentie nemen.

Veiligheidsgarantie

Onze acties op het gebied van kindveiligheid in 2020 zijn geïnspireerd zowel op de 'Child Protection Policy' en de 'Child Safeguarding Annual Report' van onze internationale federatie als op de 'Veiligheidsgarantie' op het niveau van SOS Kinderdorpen België. Deze laatste werd opgesteld in 2017. De eerste belangrijke actie van 2020 was dan ook om deze te herevalueren en in lijn te brengen met de evoluties van de afgelopen drie jaar. Deze versterkte versie treedt in werking in het najaar van 2021.

Dat beleid steunt op drie pijlers: preventie, melding en reactie, en nazorg.

1. Preventie

- We bouwen aan een cultuur van vertrouwen en openheid waarin zowel kinderen als de mensen rondom hen (onze medewerkers, ouders, grootouders...) zich veilig en sterk genoeg voelen om te praten als de veiligheid in het gedrang komt.
- We versterken het bewustzijn en de vaardigheden van zowel kinderen als de mensen rondom hen om tekenen van geweld te herkennen en voorkomen.
- We helpen kinderen om weerbaar te worden en risicosituaties goed in te schatten.

2. Melding en reactie

- We zorgen ervoor dat kinderen, jongeren en medewerkers in alle veiligheid en vertrouwen melding kunnen maken van een inbreuk, laagdrempelig en toegankelijk.
- We nemen iedere melding ernstig en handelen volgens een duidelijke procedure, conform de lokale wetgeving en, afhankelijk van het type incident, met de betrokkenen autoriteiten (politie, jeugdhulp...).
- Daarbij zetten we het belang van het kind altijd voorop.

3. Nazorg

- Erkenning is de eerste stap richting herstel. We hebben bijzondere aandacht voor het verhaal van de kinderen, voor de manier waarop ze de gebeurtenissen beleven en aanvoelen. En we zorgen erover dat ze de nodige begeleiding en ondersteuning krijgen doorheen hun verwerkingsproces.
- Ook als een kind of jongere zelf geweld pleegt, zetten we het belang van het kind of de jongere voorop. We gaan op zoek naar de oorzaak van de agressie en zorgen voor een aangepaste begeleiding, zodat het verleden zich niet herhaalt.
- We communiceren duidelijk naar alle betrokkenen wat we met de melding gedaan hebben en waar dat toe heeft geleid, essentieel voor het vertrouwen tussen de betrokken partijen.

De implementatie van dit beleid is een groeitraject waar we al een hele weg in hebben afgelegd, en tegelijkertijd nog een lange weg hebben te gaan. Het is onze uitdrukkelijke ambitie om toe te werken naar een steeds beter beleid en een steeds sterkere implementatie ervan.

Onze veiligheidsgarantie voor kinderen

Melding- en opvolgingsprocedure voor problematisch of abusief gedrag tegen kinderen.

Essentiële principes:

- De **veiligheid en het welzijn** van kinderen zijn absolute prioriteit.
- Medewerkers **weten hoe een melding te maken** en tot wie ze zich moeten richten.
- Elke medewerker wordt aangemoedigd om incidenten en twijfels over vermoedens zo snel mogelijk te melden, in **een open cultuur van vertrouwen**.
- **Elk project** handelt in overeenkomst met onze Veiligheidsgarantie en de lokale en nationale wetgeving.
- **Ieder incident** wordt professioneel en vertrouwelijk behandeld, met respect voor zowel slachtoffer, vermeende dader als melder.
- We werken niet alleen, maar **samen met de relevante overheden**.
- Als de vermeende dader van een incident een medewerker van SOS Kinderdorpen België is, brengt de projectverantwoordelijke **onmiddellijk** de Managing Director op de hoogte.

Veiligheidscomités

Een duidelijke verantwoordelijkheid en afgelijnde procedures zijn noodzakelijk voor een kwaliteitsvolle behandeling van iedere melding van geweld tegen kinderen. Daarom is er een centraal aanspreekpunt voor kindveiligheid, die mee verantwoordelijk is voor de implementatie van het kindveiligheidsbeleid. We installeerden een veiligheidscomité in elk project en één centraal veiligheidscomité in het hoofdkantoor. De veiligheidscomités in de projecten komen iedere maand samen en vervullen als kerntaken:

- Vertrouwenspersonen voor iedere melding, twijfel of vraag
- Implementatie van en sensibilisering rond het kindveiligheidsbeleid
- Indicaties vanuit het terrein aanreiken om het beleid en zijn instrumenten bij te sturen
- Risico-analyse en beheer
- Registratie en behandelen van incidenten op projectniveau

Het veiligheidscomité van het hoofdkantoor voegt daar aan toe:

- Inhoudelijke ondersteuning bij gevallen van geweld type 2 of 3 *
- Analyse van bredere tendensen in geregistreerde incidenten, per project en globaal
- Aanreiken van richtlijnen en informatie voor de verdere implementatie van het kindveiligheidsbeleid

Zij werken volgens een duidelijke procedure in lijn met onze Veiligheidsgarantie en gebruiken voor iedere melding een gestandaardiseerde meldingsfiche. Ieder gemeld incident wordt ook geregistreerd, zodat er op het einde van ieder jaar een duidelijk beeld is van het aantal en de aard van de incidenten. Die worden dan gepubliceerd in dit rapport.

* We delen incidenten op in drie categorieën: type 1, incidenten gelinkt aan normaal gedrag gezien de ontwikkeling van kinderen, type 2, incidenten gelinkt aan ongepast gedrag, en type 3, incidenten gelinkt aan misbruik.

Toegankelijke melding

Klokkenluider

Sinds de lancering van de nieuwe website van SOS Kinderdorpen België eind 2019 is er een klokkenluiderspagina waar iedereen een inbreuk tegen de veiligheid van kinderen (of een andere inbreuk tegen onze integriteit) anoniem kan melden. De berichten die mensen hier achterlaten komen terecht bij de child safeguarding focal points van het hoofdkantoor, die deze in alle discretie behandelen met het centraal veiligheidscomité van vier personen (zie procedure in onze Veiligheidsgarantie pagina 21). Als de melder ervoor kiest om een e-mailadres achter te laten, koppelen we via deze weg terug naar de melder.

www.sos-kinderdorpen.be/klokkenluider

Vorming en bewustzijn

Iedere medewerker moet bij aanwerving een attest model 2 voorleggen. Hetzelfde geldt voor de leden van de raad van bestuur en vrijwilligers. Deze worden iedere 5 jaar opnieuw opgevraagd. Ze ondertekenen de ethische code van de organisatie, waar kindveiligheid deel van uitmaakt, en krijgen een basisvorming rond kindveiligheid door één van de child safeguarding focal points, alsook een online leermodule opgesteld door de federatie SOS Children's Villages International. Doorheen 2020 volgden alle medewerkers van het hoofdkantoor in Brussel deze online leermodule. Meer dan 90% van de huidige medewerkers van de organisatie heeft ook de vorming rond kindveiligheid ondertussen gevolgd.

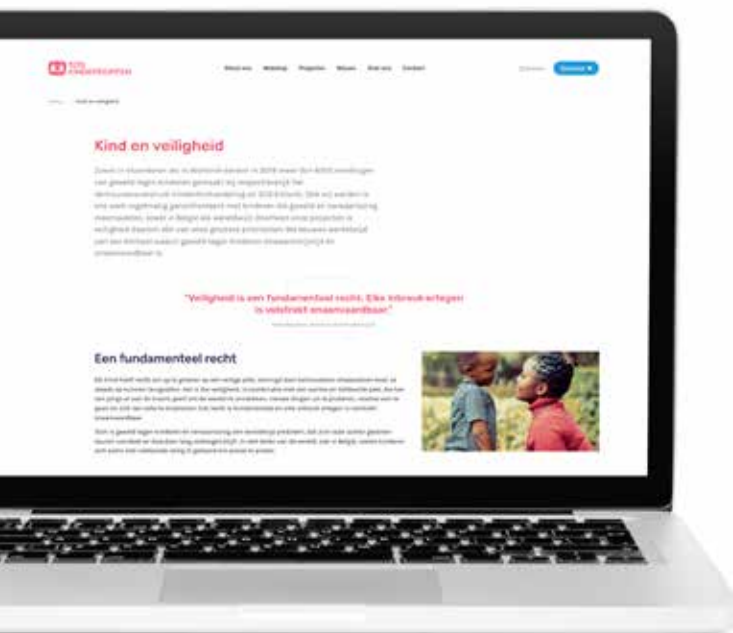

Inbedding in externe communicatie

Sinds begin 2021 is kindveiligheid structureel ingebed in de externe communicatie van onze organisatie. Er is een centrale pagina op de website die de beschikbare informatie bundelt:

www.sos-kinderdorpen.be/kind-en-veiligheid.

Het Impactrapport 2020 zal voor het eerst ook melding maken van dit kindveiligheidsrapport.

Projectkwaliteit

Pedagogisch beleid

Positieve pedagogie en democratisch opvoeden behoren al een aantal jaar tot de basishouding in onze Belgische projecten. We kijken daarbij voorbij gedrag en zetten in op een relationele aanpak. De kinderen waar we mee werken, kampen regelmatig met een laag zelfbeeld en gebrek aan zelfvertrouwen. Dat maakt hen kwetsbaarder voor misbruik. Kinderen die zichzelf waardevol inschatten, reageren gemakkelijker op handelingen die hen niet respecteren. Drie kernprincipes uit onze pedagogische visie die kinderen weerbaar maken tegen misbruik:

1. **Betrouwbare opvoeders** stimuleren een waardevol zelfbeeld.
2. **Inzetten op talenten en competenties** helpt kinderen om het geloof in eigen kunnen te versterken.
3. Vanuit die kracht **helpen we kinderen om hun grenzen aan te geven**. Zodat ze leren dat er naar hen geluisterd wordt als ze aangeven dat een bepaalde handeling of situatie voor hen niet kan.

In 2015 werd die pedagogische visie neergeschreven in een beleidsdocument, dat in 2018 geüpdatet werd. In de loop van 2021 wordt deze opnieuw onder de loep genomen. Elk project legt daarbij zijn eigen focuspunten, aangepast aan de noden van de specifieke doelgroep waar ze mee werken. Dit pedagogische beleid is in de praktijk al vele jaren geïmplementeerd en kan je consulteren via

www.sos-kinderdorpen.be/over-sos-kinderdorpen/downloads.

Traumasesensitieve zorg

Sinds maart 2020 breiden we in samenwerking met de Europese Unie en expertisecentrum CELCIS (Centre for Excellence for Children's Care and Protection) onze kennis rond traumasensitieve zorg uit. We willen onze professionals in de zorg handvaten aanreiken, zodat eventuele trauma's de nodige aandacht krijgen in de dagelijkse begeleiding en kinderen zich ondersteund voelen in het verwerken ervan.

Participatie

Er is vooral vanuit veel jongeren in onze projecten een duidelijke vraag om zowel het dagelijkse leven als belangrijke beslissingen over hun leven participatief mee vorm te geven. Bewonersvergaderingen waar ook daadwerkelijk naar de kinderen en jongeren geluisterd wordt, zijn al langer ingeburgerd in de werking van Hejmo en het SOS Kinderdorp Chantevent. Zowel kleine als grote beslissingen in het leven van kinderen en jongeren nemen we zoveel mogelijk samen, binnen de grenzen van wat volgens onze pedagogische visie verantwoord is. In de loop van 2021 willen we die basishouding van participatie ook verankeren in een helder participatiebeleid en verder onderzoeken hoe we de stem van kinderen en jongeren nog meer gewicht kunnen geven binnen onze dagelijkse werking.

Gespecialiseerde begeleiding

Waar nodig bieden we de kinderen en jongeren in onze zorg toegang tot gepaste en gespecialiseerde begeleiding. In het SOS Kinderdorp Chantevent is er psychologe Laurette Bourlet die dagelijks met de kinderen aan de slag kan. En heel wat jongeren volgen er een individueel traject, met een begeleiding aangepast aan hun noden en situatie. Daarbij werken we samen met diverse organisaties uit de sector. Ook Hejmo werkt bijvoorbeeld samen met de kinder- en jeugdpsychiatrie van het UPC KU Leuven en Praxis P voor de psychologische begeleiding van de jongeren.

Weerbaarheid

De jongeren van opvanghuis Hejmo in Leuven namen deel aan de workshop Rots & Water van Alba vzw. Rots en water is een weerbaarheidstraining waarbij wordt gewerkt rond vijf grote thema's: zelfvertrouwen, zelfrespect, zelfcontrole, zelfverdediging en weerbaarheid.

In conformiteit met de wet

Het opvolgen en waarborgen van de veiligheid van kinderen in onze zorg gebeurt volledig in overeenstemming met de lokale wetgeving en organisaties die dit thema op gemeenschapsniveau opvolgen. In het complexe Belgische landschap zorgen we daarmee voor een grondige analyse van bestaande structuren op niveau van iedere gemeenschap waarin we actief zijn.

“De laatste jaren hebben we in het bijzonder ingezet op een sterke vertrouwensband tussen de kinderen en de begeleiders. Dat vertrouwen krijg je niet zomaar, dat moet je verdienen. Veel kinderen hebben moeilijke ervaringen meegemaakt met volwassenen. En hebben het daardoor moeilijk om nog mensen te vertrouwen. Als begeleider moet je dan keer op keer bevestigen dat je dat vertrouwen waard bent, tot kinderen zich veilig genoeg voelen om je binnen te laten in hun wereld van gevoelens en gedachten. Dat betekent ook: kinderen niet afrekenen op bepaald gedrag, maar op zoek gaan naar de oorzaak van het gedrag en dáár verandering in brengen.”

Justine Gwiscz,
directrice van het SOS Kinderdorp Chantevent

4 Inbreuken tegen de veiligheid van kinderen

TYPE 1 Incidenten gelinkt aan normaal gedrag gezien de ontwikkeling van kinderen

Incidenten van type 1 worden **niet** opgenomen in dit rapport, omdat er ook niet noodzakelijk een meldingsfiche voor wordt ingevuld. Ze worden wel opgenomen en besproken in de pedagogische rapportering op projectniveau, als deel van de educatieve omkadering.

Ook in het kader van kindveiligheid is dat belangrijk, want als een incident type 1 zich meermaals herhaalt, kan het uitgroeien tot een incident type 2.

Een inbreuk tegen de veiligheid van kinderen wordt gedefinieerd als een situatie waarin een kind schade wordt berokkend als gevolg van een handeling (of gebrek daaraan) van andere kinderen, medewerkers, partners en/of activiteiten van SOS Kinderdorpen. Het kan zijn dat meerdere daders en/of meerdere slachtoffers betrokken zijn bij eenzelfde inbreuk.

In het analyseren en registreren van incidenten onderscheiden we drie categorieën:

TYPE 2 Incidenten gelinkt aan ongepast of problematisch gedrag

Bij deze incidenten is er geen intentie tot het berokkenen van schade aan anderen en is er geen sprake van een relevante machtsverhouding tussen de betrokkenen.

Bij een incident van een volwassene naar een kind toe spreken we van ongepast gedrag. Bijvoorbeeld reageren met overdreven boosheid, straf, ongepaste regels of eisen. Ook te laks of onvoorzichtig reageren op acute risico's kan hieronder vallen.

Bij een incident tussen kinderen onderling gaat het om problematisch gedrag dat risico's met zich mee brengt, voor zichzelf en mogelijk ook voor anderen.

Een voorbeeld van een incident type 2 kan zijn.

Een begeleider en tiener discussiëren over typische regels tijdens het eten. De tiener wilt muziek luisteren met de koptelefoon tijdens het eten, de begeleider is daar niet mee akkoord. Uiteindelijk verliest de begeleider even zijn zelfbeheersing. Hij roept en trekt de koptelefoon van het hoofd, waarbij hij onbedoeld de tiener krabt in de nek. Het incident wordt gemeld en uit de evaluatie blijkt dat er een gezonde band is tussen de tiener en de begeleider. De begeleider erkent dat hij overdreven heeft gereageerd en de tiener geeft toe dat een koptelefoon aan tafel niet hoeft. Beiden spreken af om in de toekomst te werken aan hoe te reageren in dergelijke situaties.

TYPE 3 Incidenten gelinkt aan abusief gedrag

Ernstig grensoverschrijdend gedrag zoals beschreven in de definities van de verschillende soorten geweld op pagina drie. Gekenmerkt door een intentie om te schaden en vaak ook door een machtsverhouding.

In 2020 registreerden we veertien gevallen type 2 en 3 van geweld tegen kinderen.

De meerderheid waren tussen kinderen onderling (elf), waarvan zeven type 2 en vier type 3. In drie gevallen van geweld tegen kinderen was de dader een volwassene, telkens ging het om een incident type 2.

Elke van deze gevallen werd behandeld door de respectievelijke veiligheidscomités, in lijn met de procedure zoals vastgelegd in het kindveiligheidsbeleid.

Kind tot kind	Fysiek geweld	Emotioneel geweld	Seksueel geweld	Verwaarlozing	Wegloop-poging	Zelf-verminking	Totaal
• TYPE 2 Ongepast gedrag	0	1	3	0	2	1	7
• TYPE 3 Abusief gedrag	4	0	0	0	0	0	4
Totaal	4	1	3	0	2	1	11
Volwassene tot kind	Fysiek geweld	Emotioneel geweld	Seksueel geweld	Verwaarlozing			Totaal
• TYPE 2 Ongepast gedrag	1	1	1*	0			3
• TYPE 3 Abusief gedrag	0	0	0	0			0
Totaal	1	1	1	0			3
Totaal	5	2	4	0	2	1	14

* ongepaste relatie

5.

Actieplan 2021

We hebben de afgelopen jaren grote stappen gezet in het formaliseren en professionaliseren van onze drie pijlers rond kindveiligheid: preventie, melding en procedure na melding en nazorg. We werken in een sector met een hoog risico, veel kinderen in onze zorg waren in hun verleden slachtoffer of getuige van geweld, en dat verleden dragen zowel zij als hun familieleden met zich mee. Daarom is het des te belangrijk dat we maximaal inzetten op preventie, dat onze teams over de nodige kennis, vaardigheden én voorgeschreven procedures beschikken om hier adequaat mee om te gaan en krachtadig te reageren, en dat we, als er toch iets gebeurt, met zorg en respect omgaan met zowel slachtoffer als vermeende dader.

Vanuit die noodzaak voorzien we ook een duidelijk actieplan voor 2021, gebaseerd op de specifieke noden van zowel de kinderen in onze zorg als onze medewerkers op het terrein.

Acties in het kader van preventie

- **Het versterken van de interne kennis en vaardigheden** bij de pedagogische teams rond onderstaande thema's. Dit is een specifieke vraag van de teams zelfs, kennis die ze nodig hebben om nog beter te kunnen reageren op specifieke situaties.
 - Seksualiteit en jongeren: waar ligt de grens tussen 'normaal' gedrag in de lichamelijke ontwikkeling en grensoverschrijdend gedrag?
 - Privacy: hoe kunnen we het recht op privacy van kinderen en jongeren combineren met het aanbieden van visuele herinneringen over hun levensparcours.
 - Melding aan externe autoriteiten: vanaf wanneer meld je een incident ook extern?
- Het **uitvoeren van een risico-analyse** rond kindveiligheid doorheen alle projecten en de verschillende departementen in het hoofdkantoor. Met daaraan gekoppeld een duidelijk actieplan om de praktijken rond kindveiligheid te versterken in de verschillende entiteiten.
- De **opstart van een nieuwe programma** rond 'Safe Behaviours' in samenwerking met de Europese Unie, dat de pedagogische teams wilt versterken in het voorkomen van en omgaan met geweld tussen jongeren onderling.
- **Introductie tot kindveiligheid voor alle nieuwe medewerkers** en in de mate van het mogelijke van de mensen die indirect verbonden zijn aan onze projecten (vrijwilligers, betrokken familieleden van onze Simba-ouders, ...).
- Verder uitwerken en doorzetting van **systeem van continue vorming**, waarbij leden van de pedagogische teams frequent vormingen volgen en hun kennis vervolgens delen met de andere teamleden.
- Het uitwerken en implementeren van een omvattend **privacybeleid voor kinderen**.
- **Vormingen** gepland in 2021

Acties voor de kwaliteit en opvolging van meldingen

- **Systematiseren** van de meldings- en opvolgings-procedures, zodat de informatie vlot en correct doorstroomt, een cultuur van transparantie versterkt wordt en dat de drempels om een incident te melden zo laag mogelijk worden, voor zowel kinderen als medewerkers.
 - de meldingsfiche aanpassen aan de noden van ieder project,
 - het gebruik van de meldingsfiche op punt stellen samen met de pedagogische teams,
 - de jongeren begeleiden bij het maken van een melding.
- **Mapping van juridisch kader en relevante actoren** in elke gemeenschap om de samenwerking te verbeteren, de te volgen stappen na een incident helemaal zuiver te krijgen en slimme partnerships aan te kunnen gaan.
- **De werking, rol en visibiliteit van de veiligheids-comités verder uitwerken**, finetunen en ook testen.
- De **update van onze pedagogische visie** en documentatie van de specifieke werking en kwaliteitsstandaarden van elk project.

Acties om de participatie van jongeren te versterken

- Introduceren van **praatgroepen** waar moeilijke thema's op een ludieke en creatieve manier besproken worden, waar begeleiders en jongeren écht naar elkaar luisteren, waar jongeren aangemoedigd worden om hun noden, verlangens en bezorgdheden uit te drukken. Deze praatgroepen zijn ook een basis om het kindveiligheidsbeleid participatief verder mee vorm te geven. Op welke momenten voelen de kinderen en jongeren zich zelf onveilig?
- Opmaken en uitdelen van een **kindvriendelijke versie van het kindveiligheidsbeleid**.

**SOS
KINDERDORPEN**

SOS Kinderdorpen België vzw
Munthofstraat 40/1CD
1060 Brussel
welcome@sos-kinderdorpen.be •
www.sos-kinderdorpen.be
IBAN: BE17 3100 4034 5521
BIC: BBRUBEBB

